

DOUĂ ULCIOARE DIN EPOCA FEUDALĂ TIMPURIE DESCOPERITE LA POARTA ALBĂ

Pe teritoriul Dobrogei, în ultimul deceniu au fost descoperite numeroase complexe arheologice din epoca feudală timpurie. Unele dintre ele au fost cercetate cu grijă de specialiști, existența altora ne este indicată prin descoperirea unor obiecte izolate, cu prilejul diferitelor lucrări de interes obștesc. Prin grija autorităților multe piese de acest fel sînt predate muzeelor și astfel pot fi valorificate din punct de vedere științific.

În nota noastră vom prezenta două ulciorare descoperite izolat, în puncte diferite, în valea dintre localitățile Poarta Albă și Galeșu (r. Medgidia, reg. Dobrogea).

1. Ulcior întreg (fig. 1/a și b) lucrat la roată, din pastă fină. Vasul are corpul bombat, cu partea superioară aproape tronconică. Gitul este strîmt, cilindric, cu marginea răsfrîntă în afară și prevăzută cu un plisc. Ulciorul are o toartă arcuită, de secțiune ovală, ce unește partea superioară a corpului cu mijlocul gitului. Fundul vasului este neted, cu marginile puțin rotunjite. După ce s-a uscat, suprafața vasului a fost lustruită prin frecare cu o piatră rulată, aleasă anume. Dungile de lustruire sînt înguste și verticale.

Pe umărul vasului a fost zgîriat adînc un semn în forma X ce reprezintă o literă runică.

După ardere reducătoare în cuptor, vasul a dobîndit culoarea cenușie închis.

Înălțimea ulciorului este de 0,24 m.

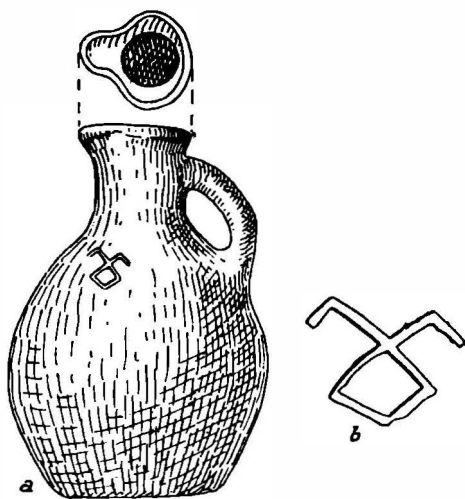

Fig. 1. — Ulciorul nr. 1, descoperit lângă satul Poarta Albă.

2. Ulcior întreg (fig. 2) lucrat în aceeași tehnică și formă ca și vasul descris mai sus. Deosebirea între ele constă în aceea că ulciorul al doilea are corpul aproape sferic și gîtul mai zvelt. Toarta este de formă ovală, aproape lenticulară în secțiune. Lustruirea este asemănătoare; liniile sînt verticale, înguste, fără a forma vreun motiv ornamental. Pe partea inferioară a corpului este trasată o linie orizontală, neregulată. Buza vasului este puțin ciobită. Ulciorul are culoarea cenușie închisă și 0,203 m înălțime.

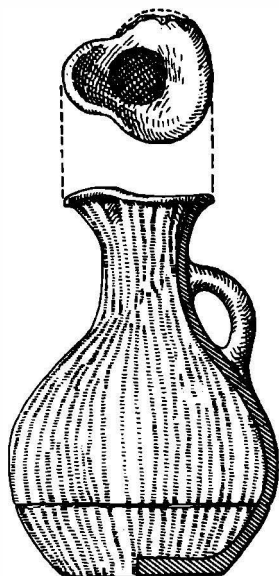

Fig. 2. — Ulciorul nr. 2, descoperit lângă satul Poarta Albă.

Pînă în prezent pe teritoriul țării noastre s-au descoperit foarte puține vase de acest tip. Dispunem de informații despre un ulcior găsit în mormîntul 55 de incinerare, din necropola din sec. IX—X, de pe locul numit Capul Viilor¹ de lângă satul Istria (r. Istria). Vasul de la Istria se deosebește puțin de exemplarele noastre prin gîtul mai larg la partea superioară.

Un alt ulcior a fost descoperit într-un mormînt din cadrul necropolei de la Sultana², datată în sec. IX—X. Vasul de la Sultana aparține însă unui alt tip de ulcior, căci are corpul bombat și gîtul aproape cilindric, clar delimitat față de corp.

Cele mai apropiate analogii pentru ulcioarele de la Poarta Albă au fost scoase la iveală din unele morminte din necropola de înhumare de la Novi Pazar³ (R.P. Bulgaria), datată la sfîrșitul sec. VIII. Astfel, ulciorul nr. 1 de la Poarta Albă se aseamănă mult prin forma lui, forma gurii, decor și dimensiuni cu vasul nr. 11 din mormîntul nr. 27 (Novi Pazar)⁴. De asemenea, semnul zgîriat pe ulciorul nostru se întilnește pe un vas de la Novi Pazar⁵. Deosebirea dintre semne constă în aceea că semnul de la Novi Pazar este făcut cu rombul în sus, față de cel de la Poarta Albă care este zgîriat cu rombul în jos.

Ulciorul nr. 2 de la Poarta Albă se aseamănă prin formă cu vasul nr. 9 din mormîntul nr. 5 de la Novi Pazar⁶. Deosebirea dintre ele este relativ mică și constă în modul cum este delimitat decorul.

În funcție de analogiile citate, ulcioarele de la Poarta Albă trebuie dateate în perioada cuprinsă între sfîrșitul sec. VIII și începutul sec. X. Întrucît se constată o asemănare mai mare cu vasele din necropola de la Novi Pazar, înclinăm să atribuim sec. IX complexul din care au făcut parte vasele de la Poarta Albă.

Se cuvine subliniat faptul că ulcioare întregi de genul celor descrise au fost găsite în cuprinsul unor necropole și de aceea sîntem de părere că și vasele de la Poarta Albă au făcut parte dintr-o astfel de necropolă.

¹ Vlad Zizra, *Cimitirul feudal timpuriu de la Capul Viilor*, în *Materiale*, V, 1959, p. 313 și 314 (pl. XI b).

² Informații de la Bucur Mitrea.

³ Stancio Stancev, *Некрополът до Нови Пазар*, 1957.

⁴ *Ibidem*, p. 48, pl. IX/1; pl. XVII/1 și pl. XXII/11.

⁵ *Ibidem*, pl. XXI/6.

⁶ *Ibidem*, p. 48; pl. IV, morm. 5, nr. 2; pl. XVI/3—4.

Pe baza ritului funerar și a inventarului, necropolele de la Istria și mai ales aceea de la Novi Pazar (unde se găsesc cele mai apropiate analogii pentru ulcioarele de la Poarta Albă), au fost puse în legătură cu populația protobulgară migrată în Peninsula Balcanică, din preajma Donului. Într-adevăr, multe din vasele de culoare cenușie, în special ulcioarele, au analogii foarte apropiate în diferite complexe de tip Saltovo-Majațk, în regiunea de unde au pornit spre vest protobulgarii.

În funcție de toate elementele ce caracterizează cele două ulcioare de la Poarta Albă, le considerăm a fi de tradiție Saltovo-Majațk, în sensul că au fost modelate în sudul Dunării, după o tehnică, în forme și cu decor similare celor din regiunea Donului.

EUGEN COMȘA

ДВА КУВШИНА РАННЕФЕОДАЛЬНОГО ПЕРИОДА, НАЙДЕННЫЕ В ПОАРТА АЛБЭ

РЕЗЮМЕ

В сообщении описаны два небольших кувшина из серого теста, найденные между селами Поарта Албэ и Галешу в р-не Меджидия, Добруджской области.

Аналогичные сосуды были найдены на территории РНР на некрополях IX—X вв. в Султане и Истрии. Ближайшие аналогии кувшинов из Поарта Албэ обнаружены в некоторых погребениях могильника конца VIII в. в Нови Пазар (НР Болгария). На основании аналогии кувшины из Поарта Албэ датируют IX в. (хронологически ближе к могильнику в Нови Пазар) и связывают с салтово-маяцкой традицией.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Кувшин № 1, найденный близ села Поарта Албэ.

Рис. 2. — Кувшин № 2, найденный близ села Поарта Албэ.

DEUX BROCS DE LA HAUTE ÉPOQUE FÉODALE DÉCOUVERTS À POARTA ALBĂ

RÉSUMÉ

L'auteur décrit deux brocs en pâte grise découverts entre les villages de Poarta Albă et de Galeșu (district de Medgidia, région de Dobroudja).

Des vases semblables avaient déjà été découverts en territoire roumain, dans les nécropoles d'Histria et de Sultana datant toutes les deux des IXe — Xe siècles. Les plus proches analogies des brocs de Poarta Albă ont été trouvées dans des tombes de la nécropole de Novi Pazar (R.P. de Bulgarie), qui date de la fin du VIIIe siècle. Compte tenu des analogies, les brocs de Poarta Albă sont datables du IXe siècle (plus près, dans le temps, de la nécropole de Novi Pazar). Ils sont considérés comme étant de tradition Saltovo-Majatzk.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Le broc n° 1, découvert près du village de Poarta Albă.

Fig. 2. — Le broc n° 2, découvert près du village de Poarta Albă.

— — — — —